

Mi nemamo ništa protiv kulturnog međusobnog rada raznih naroda, ono šta više mora postojati, ali rad mora biti međusoban, a ne da nekom služi takav rad u političke svrhe.

»Südtiroler Heimat«

Mi, Dalmatinci i talijanska kultura

Bog ve, koliko časa še ima Evropa
pred seboj, da stori svojo dolžnost, pre-
dan ne bo prepozno.

TALIJANSKI FAŠIZAM I SELJASTVO

U jednom članku zagrebačkog »Hrvatskog dnevnika« čitamo i ove rečenice:

Talijanski fašizam imao je priliku rješavati neka pitanja agrarne politike. Prema podacima, koje ćemo ovdje iznijeti, vidi se, da fašizam taj zadatak nije riješio na zadovoljstvo seljstva. Ratom revolucionirani seljački svijet u Italiji izvio je poznati »Decreto Visocchi« 1919. godine. Po tom dekretu dobili su seljaci jedan dio velikih posjeda, koje su već bili zauzeli. Čim je fašizam došao na vlast, dokinuo je taj dekret. Zaustavio je provođenje agrarne reforme, a oduzeo zemlju onim seljacima, koji su već bili u posjedu, te ju vratio veleposjednicima. Fašizam je ukinuo i ostale mnoge propise, koji su bili na korist malih zakupnika. Ni na području seoskih općina nije se fašizam pokazao boljim, jer je raspustio izabrana seoska općinska vijeća, a postavio mjesto njih komesare. Nicoletti u svojoj knjizi o fašizmu piše i ovo:

»Napoličari i mali zakupnici, kojih u Italiji ima oko šest milijuna, bili su silno izabljivani, a godine 1927 već potpuno proletarizirani. Može se nabrojiti stotine hiljada malih zakupnika i seljaka, kojima su oduzete gospodarstvene sprave i koji su potisnuti na položaj običnih težačkih nadničara. Oni seljaci, koji su se nekako održali na svojem posjedu, zapali su u kliješta banaka i zeleniša«.

Od ukupne obradive površine, koja u Italiji iznosi 26 milijuna ha, samo četvrtina leži u rukama seljačkih gospodara, a sve ostalo u rukama veleposjednika.

GUGLIELMO FERRERO
O VATIKANU I FAŠIZMU

U jednom od posljednjih brojeva »Depeche de Toulouse«, piše Guglielmo Ferrero o putu kardinala Paccellia u Rim i o motivima revirmana u vatikanskoj politici. Ferrero veli, da stvar zaista izgleda čudna: »U Rimu postoji država koja se u svakoj prilici pokazuje katoličkom, a u Parizu postoji država koju nazivaju bezbožnom, zato što pušta sve vjere i sve crkve da se jednako slobodno razvijaju. I baš u času kad je tobožnja ultrakatolička država u najhladnijim odnosima sa t. zv. bezbožnom državom, Sveta Stolica se približuje toj »bezbožnoj« državi. Ali taj paradoks je samo prividan, jer je t. zv. bezbožnička država liberalna, dok država koja se proklamuje katoličkom, nije ni katolička ni liberalna. A da Sveta Stolica može da ima zaista prijateljske veze sa jednom državom, ta mora ili da je istinski katolička, ili u najmanju ruku liberalna«.

Ferrero dokazuje zatim da su dva rata koja su u posljednje vrijeme uslijedila, pokazala Papi da ga je lateranski sporazum učinio zarobljenikom u Vatikanu, te da ne može više učiniti ništa, što se ne bi dopalo fašizmu. Jer dok je u Svjetskom ratu, kada je u Italiji postojala liberalna država, Vatikan smio da uzme i gledišta, koja se nikako nisu pokrivala sa službenim talijanskim, rat u Africi mu je pokazao rascijep u talijanskom kleru, ako bi se makar i načelno izjavio protiv rata, koga je talijanska vlada glorificirala. Vatikan je morao sa žalosću da utvrdi da se fašizam toliko uvukao u talijanski kler, da ne bi mogao ni koraka da napravi, za koji ne bi odmah doznala talijanska Ovla.

U Vatikanu se uvidja težina položaja, ma da se nastoji da se to prikrije, pogotovo zato što je još tu onaj, koji je bio suptpisnik lateranskih sporazuma. Ali kada se to promijeni, tada će fašizam sve učiniti da bude izabran papa, koji će odgovarati njegovim intencijama. Ako mu to uspije, teško je predvidjeti težinu posljedica; a ako mu to ne uspije, borba između Vatikana i fašizma će buknuti prije ili poslije. Pošto se u Rimu to sve predviđa, put kardinala Paccellia u Pariz ima daleko veće značenje, nego što bi to htjelo da se prikaže.

† STRANIĆ FRANJO

Slav. Brod, 9. augusta 1937. — Dne 5. kolovoza 1937. usnuo je u Gospodinu Stranić Franjo u svojoj 55. toj godini života. — Rodom je iz Butonige kotar Pazin. — I on je poput ostalih morao silom prilika da ostavi svoju rođenu grudu i da potraži zaradu da može prehraniti sebe i svoje. — Za sobom je ostavio suprugu i troje nezbrinute djece. Sahrana je obavljena 6. kolovoza uz učešće velikog broja njegovih zemljaka Istrana i ovdajšnjih prijatelja. Upravni odbor »Istre« u Sl. Brodu mjesto vijenca votirao je svotu od Din 100. kao pomoć udovici umrloga. — Laka mu jugoslovenska gruda! Ožalošćenoj porodici naše iskreno saučestje.

† CECILIJA KATNIK

U Ljutomeru je umrla gospodja Cecilija Katnik rođ. Konrad u dobi od 86 godina. Pokojnica je majka poznatog pokojnog hoteljera Katnika u Portorose. Za njom žale mnogobrojna djeca, unuci, prauunci i ostala rodbina u Trstu, Ljutomeru, Kranju, Mariboru, Rihembergu, Beču, Parizu i Lovranu.

Bila joj laka zemlja, a rodbini naše saučestje.

»SÜDTIROLER HEIMAT« PIŠE OPŠIRNO

O TALIJANSKIM OBEĆANJIMA JULIJSKOJ
KRAJINI I DODEKANEZU

»Südtiroler Heimat« glasilo Južnotirolaca u svom broju juni-juli donosi: Očekivali smo sa mnogo nade da će Italija prema drugim manjinama promijeniti kurs svoje politike. Od datih obećanja proteklo je nekoliko mjeseci i sa dobrih autentičnih izvora saznajemo da od svih obećanja datih g. dr. Milanu Stojadinoviću ministru predsjedniku nije do danas ni jedno u Juljskoj Krajini izvršeno, niti je do sada u izgledu da će se u tom smislu kakve mjere poboljšanja biti preduzete.

Naprotiv slavensko se bogoslužje u nekim krajevima ponovno zabranilo, a gdje je do sada bilo tolerirano. O nekim slovenskim i hrvatskim privatnim školama nema ni govora. U okolici Trsta bila su djeca (učenici) pitana da li žele učiti na talijanskom ili slovenskom jeziku kao nekada. Ako su odgovorili da žele učiti na materinjem slovenskom jeziku, poklonilo im se knjigu »Il nuovo italiano« sa posvetom »dono del Duce« (Mussolinijev poklon). — Do danas nisu dozvoljene niti jedne novine. Gostovanja ljubljanske opere u Trstu i Rijeci, kao i hrv. pjevačkog katoličkog društva bila su izvršena na bazi reciprociteta. Slovenski internirci usprkos svečanog obećanja nisu svi vraćeni kućama, a o političkim osudjenicima po specijalnom tribunalu u Rimu nema ni govora. Bilo je u posljednje vrijeme izvršeno čak više novih aretacija i progona pod izgo-

vorom neke komunističke opasnosti. Sa slavenske se strane zbog toga zdvaja i vjeruje se da su obećanja propala stvar. Vjeruje se šta više da i pored jake Mussolinijeve volje da se prilike promjene na bolje, neće se uspjeti, jer on sam imade u fašističkoj hijerarhiji Juljske Krajine odlučne protivnike, koji neće dozvoliti da se obećanja ispune.

Na Dodekanezu se usprkos dolaska novog guvernera g. De Vechia prilike nisu bogzna koliko izmijenile. Jedino poboljšanje, koje je novi guverner donio jeste u tome da se tobože biraju općinski vijećnici, dok su ranije bivali imenovani komesari. Mi znamo, kaže dalje »Südtiroler Heimat« iz prilika Južnog Tirola, kako takvo biranje vijećnika žalosno izgleda. Liste opć. vijećnika mora naravno pregledati i odobriti lično guverner, dakle vijećnici su u potpunosti od fašističkih vlasti. Sa tom promjenom nastala je i neka nazovi promjena u školstvu.

Na Dodekanezu se naime na papiru nalaze danas tri tipa škola i to državne, općinske i privatne. Državne i općinske imadu puni fašistički talijanski karakter, a privatne uopće ne dolaze do izražaja. Jedino poboljšanje moglo bi se očekivati u općinskim školama, jer su općinski vijećnici domaći, ali do danas ni u tome ne opaža se nikakvog boljitka.

Demografska „bitka“ ni uspela

Osrednji demografski urad v Rimu

Italijanska vlada je s kraljevim dekretom od 7. jula 1937. ki je z dnevnim objavu u uradnem listu, 21. jula, t. l. že stopil v veljavu, ustanovila pri notranjem ministrstvu poseben osrednji demografski urad, kateremu bodo pripadale vse funkcije, ki so v zvezi s proučevanjem in pospeševanjem demografskega problema. Fašistični Italiji očito leži veliko na tem, da prepreči nadaljnji padec rojstev in da ohrani prirodni prirastek prebivalstva vsaj na dosedanji višini, kajti vsa njena zunanja politika, zlasti glede kolonij in ekspanzije se opira na trditvi, da je italijanski narod sila rodovit in da se mu mora dati možnost, da se ta prirastek nekam izliva. Vsa predvojna leta, zlasti pa doba pod fašističnim režimom, prilažo s statističnimi podatki baš nasprotno. O tem smo tudi mi že ponovno razpravljali. Zlasti z ozirom na prilike v Juljski Krajini. Danes hočemo samo navesti podatke za prvo polovico 1937. ki kljub vsem ukrepom materialne, moralne in politične narave jasno govori o rapidnem nadaljnjem padcu rojstev in istočasnem prirastku smrtnih slučajev.

Tako se je v prvem polletju 1937 rodilo v vsej Italiji 494.519 otrok, to je za 3159 manj kakor lani v isti dobi. Lani je znašalo število rojstev v prvem polletju 23,1 odtisoč, letos pa samo 22,8. Število umrlih pa je istočasno, kakor

smo omenili, narastlo, lani jih je umrlo v tem času 293.562, letos pa 321.518, ali 27.956 več kot lani. Na vsakih 1000 prebivalcev je umrlo lani 13,6, letos pa 14,8.

Temu primeren je seveda tudi prirodni prirastek. Lani je znašal v prvih šestih mesecih 204.116, letos samo 173.001 ali za 31.115 manj. Lani je znašal prirodni prirastek še 9,5 odtisoč, letos le še 8,0.

NEKAJ ŠTEVILK Z GORIŠKEGA.

V aprilu je bilo v goriški pokrajini 299 rojstev, kar je nekoliko manj od povprečnega števila v prejšnjih treh mesecih. Prebivalstvo je zaradi presežka porastlo za 84 oseb. Priselilo se je 488, izselilo pa 487 oseb. S tem se je torej prebivalstvo povečalo za 85 oseb (v marcu za 58). Porok je bilo v aprilu 157 (v marcu samo 21). Indeks življenjskih potrebščin se je zvišal za 1 točko, to je v aprilu porasel od 82,18 na 83,18. Število trdk se je zvečalo za 4 in njih število znaša sedaj 7409 (4468 trgovin, 2941 industrij). — (Agis).

LJUDSKI GIBANJE V TRŽAŠKI PO-

KRAJINI V ZADNJIH DVEH MESECIH

	Junij	Julij
poroke	191	193
živ. rojeni	302	281
mrtvorajeni	12	9
umrli	209	232

GAETANO SALVEMINI O SMRTI
BRATOV ROSSELLI

V »Giustizia e Libertà« obravnava znani protifašistični pisec in znanstvenik Gaetano Salvemini tragično smrt bratov Rosselli. V dolgem članku opisuje z vso natančnostjo razvoj tragičnega dogodka in vse okoliščine, ki so dovele do tega. V svojem izjavljanju sklepa, da so bili ubijalci z vso sigurnostjo fašisti, ki so prišli v Francijo iz Italije. Zelo podobno so se izvršili tudi drugi zločini, ki jih ima na vesti fašizem. Tako naj samo priključimo v spomin ubojstvo socialističnega poslanca Matteottija.

V marcu 1937 so se čete, ki jih je poslal Mussolini, da zavzamejo Madrid, znašle pred bataljonom prostovolcev, ki jih je vodil italijanski emigrant Randalfo Pacciardi. — Po hudem boju, ki je trajal teden dni, so se Mussolinijeve čete razbegle. Rosselli je bil eden izmed glavnih, ki je pripravil ta noraz. Mussolini je hotel prikriti v Italiji to nesrečo. Rosselli je objavil v številki z dne 23. aprila »Giustizia e Libertà« imena in fotografije 227 jetnikov z Guadalajare in je poslal v Italijo mnogo izvodov tega lista. Kdor si predstavlja fezo, ki so jih morali ti dogodki vzbuditi pri Mussoliniju, mu ni potrebno, da bi raziskaval še nadalje in iskal motive zakaj je bil ubit Carlo Rosselli. (Agis).

Ko traži jaku državu, to je pljan čovek, koji hoće vina. Nije jaka država što nama treba, nego država inteligentna, navedna i poštena u kojoj se može živjeti slobodno.

Guglielmo Ferrero

HRANILNICE IN POSOJILNICE
V LIKVIDACIJI

Iz italijanskih listov posnemamo tale seznam naših hranilnic in posojilnic, ki se sedaj nahajajo v likvidaciji: ljudske posojilnice in hranilnice v Kannem, Drežnici, Podbrdu, Prvačini in Solkanu; kmetske posojilnice in hranilnice v Biljani, Kostanjevici na Krasu, Črničah, Kozani, Lokavcu, Št. Viški Gori, Oseku, Otaležu, Pliskovici, Kojkem, Vel. Zabljah, Šmarju (Rihemberk). Smartnem pri Kojkem, Šturjah in Trnovem na trnovski planoti; okrajna hranilnica v Kanalu, centralna posojilnica v Gorici, posojilnici v Podmelcu in Šebreljah, delavsko-kmetska posojilnica v Renčah in agrarna hranilnica v Rihemberku. — (Agis).

FAŠISTIČKA IZLOŽBA U JAPANU.

Talijanska vlada je svojedobno otvorila veliko izložbo fašizma u glavnom gradu Japana Tokiju. Sada je izložba prenesena u Osaku, pa talijanski listovi pišu, da je tu izložbu posjetilo oko 150.000 osoba. Jedan talijanski profesor je održao predavanje o odgoju fašističke omladine, naročito balila, što je bilo popraćeno, kažu talijanski listovi, udivljenjem Japanaca.

Knjige na grmadi

Pariski listi poročajo, da so v Bilbau na dan »Ignacija Loyola« in njegovo počastitev na trgu svečano zažgali grmado knjig. V nji so bili spisi Analola Franca, Emila Zolaja, Ernesta Renana, Charlesa Dickens, Blasca Ibaneza, Marza in Bakunina.

MANJŠINSKI KONGRES - KOMEDIJA

Londonski list »New Statesman and Nation« poroča o manjšinskom kongresu, ki je bil v Londonu, in pravi, da ni bil ta kongres stvarno nič drugega kakor košček nacionalno-socialistične propagande. »To ni bil manjšinski kongres, bila je samo prilika teoriziranja o pravičnosti in enakopravnosti, ki pa je bila pod kontrolu onih zatiralcev, ki onemogočajo uresničenje načela pravičnosti in enakopravnosti. Torej ne kongres, temveč komedija! Tukaj in povsod je propadla še vsaka dobra stvar, ker so se je polastili nacionalni socialisti. Vsa-kega bo bolela glava, kdor sili pod njihovo peto«.

POLEMIKA OKO VITEZIČEVE
KNJIZNICE U VRBNIKU

U šušakim »Primorskim novinama« izašao je 18. pr. mj. članak o knjižnici obitelji Vitezić u Vrniku prigodom smjenjivanja dosadašnjeg knjižničara popa Ivana Trinajstića po krčkom biskupu. U tom prvom članku se kaže da se Vrbnik ponosi i »... knjižnicom, koju mu ostaviše braća Ivan i Dinko Vitezić, prvi Krčki biskup a drugi narodni zastupnik u Beču i pobornik jugoslovenskog narodnog jedinstva. Neizbrisiva je izjava prvoga hrvatskoga zastupnika iz Istre u Beču: »Jugoslavija je bila i bit će moj ideal sve do smrti«.

Njihova je knjižnica u ponosnom »Vitezićevoj Domu« kao što i ploča na njihovoj rodnoj kući — ako je zub zaslepljenosti i zlobe ne uništi — na diku Vrniku. U knjižnici ima desetak tisuća svezaka, među kojima više rariteta i rukopisa, kojima se dive i strani i domaći posjetitelji knjižnice.

Iza osnivača knjižnice najzaslužniji su za nju braća Dr. Dinko i pop Ivan Trinajstić. Oni su knjižnicu uredili i upotpunili, da nije njih, ne bismo ni danas imali pravog kataloga, a ne bi bilo ni sredstava da se nove knjige naručuju i da knjižnica odgovara potrebama pučanstva, na čiju je korist i osnovana...

Na taj dopis izašao je odgovor 2. o. mj. a prvi dopisnik ponovno odgovara 5. o. m. u istom listu. I jedan i drugi pišu o predratnim narodnim borbama u Istri i ulozi Vitezićevoj.

Smjenjivanje dosadašnjeg knjižničara čini se da je proizašlo iz političkih razloga, a i one polemike se vode na tom terenu.

ITALIJA PRODAJE OKLOPNJACE

»POLA« I »ZARA«.

List »El Mercurio« iz Santiaga (Chile) donosi vijest svog dopisnika iz Vallparaisa, da se vode veoma zanimljivi pregovori između čilenske i talijanske vlade. Prema toj vijesti bi talijanska vlada bila spremna predati potpunoma sposobne za borbu talijanske oklopnače »Pola« i »Zara« svaki po 10.000 tona za veću količinu nitrata. Nitrat je neophodno potrebna sirovina u fabricaciji eksploziva.

PLODOST TALIJANSKIH
KOLONISTA U ISTRI

»Corriere istriano« donosi da je žena jednog talijanskog koloniste kod Vulture rodila dvanaesto djeteta, a druga osmo. I jednoj i drugoj je tajnica »Masaie rurali« Crastina (Hrastina — puro sangue), na vrlo svečan način predala počasnu iskaznicu fašističke stranke, a prvoj još povrh toga i zipku s opremom za dijete.

»Silne« nagrade
plodnim majkama

Službeni list Fašističke stranke »Foglio di Disposizione« br. 843 donosi naredbu po kojoj će se od sada unaprijed na osnovu čl. 30 pravila Fašističke stranke davati majkama, koje su rodile sedmero ili više djece, besplatno — iskaznica Fašističke stranke.

Do sada su tu nagradu primali očevi, a sada, eto, i majke postaju članice stranke samim tim što su puno rodjale. Jedan fašistički list piše tim povodom da je time dan »još jedan važan znak naklonosti režima«.

Samo — koliko li će žena fašističkih poglavica dobiti tu člansku kartu? Niti je dno. Dobit će je sirotinja, a da li će sirotnja biti baš tako oduševljena osmim ili desetim djetetom s članskom kartom fašističke stranke, to je drugo pitanje.

»Hleba, hleba, gospodarul«

L'appetito vien mangiando

Rim, august. DNB javlja: Jedan talijanski kolonijalni list piše povodom plana o podjeli Palestine između ostalog, da protesti Židova protiv ovog nacrtu ne potiču iz nezadovoljstva s engleskim nacrtom, nego treba, da posluže kao protuteža prema arapskim protestima, kako bi Židovi otale izvučli još neke koristi. Italija treba da prilikom ovakove važne reforme naglasi svoje stanovište utoliko više, što se radi o teritoriju, koji stoji pod zajedničkim suverenitetom država članica Društva naroda. Pri provadjanju engleske reforme mogu se za Italiju pojaviti važni vojnički i strateški problemi s obzirom na njene imperijalne puteve. List na kraju spominje prava napuljskih kraljeva, koja su prešla na talijansku dinastiju, da sredozemna i katolička Italija prilikom reforme u Palestini može postaviti svoje zahtjeve.

L'appetito vien mangiando.

VIJESTI

ONARODNIM MANJINAMA

MADŽARI U JUGOSLAVIJI

Revija »Magyar semle« iz Subotice priopćio je članak o životu mađarske narodne manjine u Jugoslaviji, pa među ostalim spominje, da su na sjednici gradskog vijeća u Subotici prof. Aleksa Ilić i predsjednik mjesnog odbora narodne obrane Lungulov pledirali za zbliženje između Mađara i Srba. Navodi se, da su i vodjeni pregovori između predstavnika mađarske manjine u Jugoslaviji i predstavnika vlade dr. Stojadinovića, koji je obećao, da će po mogućnosti ispuniti želje mađarske narodne manjine.

»Uj Hirek«, (Sombor), u broju od 8. o. mj. pod naslovom »Vratit će na svoje položaje subotičke gradske zvaničnike koji su pali na ispitu iz državnog jezika« piše da je Banska uprava Dunavske banovine poništila rješenje kojim je nekoliko subotičkih gradskih zvaničnika otpušteno bilo iz službe zato što su bili pali na ispitu državnog jezika, pa konstatuje da je ova odluka Banske uprave izazvala dobar utisak i zadovoljstvo u subotičkom mađarskom manjinskom stanovništvu koje povoljno komentira uvidjavanu odluku banske uprave da se penzioniraju ili uz otpremninu otpuste oni subotički zvaničnici koji u dovoljnoj mjeri ne vladaju državnim jezikom.

NIJEMCI U JUGOSLAVIJI

»Deutsches Volksblatt« (Novi Sad), u broju od 8. o. mj. pod naslovom »O značaju seljaka« piše povodom proslave osnivanja njemačkih manjinskih naselja u onim krajevima da se sav uspjeh jačanja i napredovanja njemačkog manjinskog stanovništva ima prvenstveno pripisati u zaslugu njemačkog manjinskog seljaka, koji je svojom vrijednošću, trudom i štedljivošću najviše doprinesao napredovanju njemačke manjine.

»Deutsche Zeitung«, (Novi Sad), u broju od 8. o. mj. u članku o dolasku veće grupe izletnika iz Njemačke u sjeverne krajeve Vojvodine ističe da će ovi njemački gosti duže vremena ostati u ovim krajevima, da će posjetiti veći broj općina sa njemačkim manjinskim stanovništvom i uzeti učešća na proslavama koje se priređuju u spomen osnivanja njemačkih manjinskih naselja.

POLJACI U NJEMAČKOJ

Karakteristični dokaz da se poljsko-njemački odnosi sve više mute, predstavljaju vijesti Poljske Telegrafске Agencije iz Njemačke. Ta službena poljska agencija je do sad uvijek zadržala sve vijesti, koje su se ticale ugnjetavanja poljske manjine u Njemačkoj. Medutim od nekog vremena se između materijalom PAT-a sve češće pojavljuju vijesti iz Njemačke o proganjanjima poljske manjine i o teškoj situaciji Poljaka u Trećem Reichu.

Stupci poljskih listova su skoro dnevno prepuni vijesti o represalijama njemačkih vlasti protiv poljske manjine u Trećem Reichu. Prema vijestima iz poljske Šleske činovnici tajne njemačke policije (Gestapo) priređuju pravi lov na poljske knjige i konfisciraju sva djela na poljskom jeziku koja nadju kod Poljaka. Pri tom se konfisciraju i nepolitičke poljske knjige i brošure, kao na primjer Trzaskova brošura »Przewodnik po Warszawie« (Vodič po Varšavi). Poljske knjige oduzimaju i poljskoj djeci u poljskoj Šleskoj.

MADŽARI U ČEHOSLOVAČKOJ

Peštanski list »Magyar Ország« objavljuje seriju članaka u kojima mađarski novinar Neler opisuje život Mađara u Čehoslovačkoj i utjecaj demokracije na njih, pa na jednom mjestu kaže:

— Slovački Mađari oštro kritiziraju mađarski sistem velikog posjeda i ne mogu da shvate kako je to moguće, da su u Mađarskoj vlasnici hiljada ili desetina hiljada jutara zemlje pored potpunog zemljoradničkog proletarijata. Razočarani su i zbog toga što u Mađarskoj nije tajno pravo glasa. Već su se odučili da političko uvjerenje ispoljavaju u sjeni žandarskih bajoneta.

Zbog toga dakle nije čudo — kaže se dalje u članku — što naročito mađarski socijalisti i agrarci gledaju na Mađarsku kao na srednjevjekovnu i feudalnu državu. Ali i dobri Mađari, koji se još uvijek sjećaju Pešte, nemaju po vjeranja u socijalne i političke prilike u Mađarskoj. Jedan mladi mađarski političar iz Čehoslovačke je rekao Neleru: Kad bismo se jednom morali vratiti Mađarskoj, morao bi se potpuno izmijeniti izgled sadašnjeg mađarskog života, inače bi Pešta imala velike brige s Mađarima iz Slovačke. Taj političar je štaviše izrazio sumnju da li bi Mađarska pozdravila uopće povratak slovačkih Mađara, koji bi zahtijevali slobodnu državu i slobodan narod.

VIJESTI IZ JULIJSKE KRAJINE

Premetačine u Golcu i Obrovu

Golac, augusta 1937. Na prijavu Florenin Julia, doseljenika u naše krajeve, koji je otvorio pekarnu u selu Obrovu, napravili su karabinjeri premetačinu u kući Čendak Josipe, i zaplijenili joj oko dvadeset kilograma kukuruznog brašna, jer da je ona ovo brašno prokrijumčarila iz Rijeke. Nije joj pomoglo, što je dokazivala da je kupila u dućanu. Brašno su joj odnijeli.

IZ ABESINIJE SE VRAČAJU

25.000 ljudi so poklali ob prilici atentata na Grazianija v Adis Abebi

Pred kratkim se je zopet vratilo u naše krajeve neka fantom, ki so delj časa preživeli v Abesiniji pod vojaško suknjo ali pa kot delavci. Nekateri so se vrnili na bolezenski dopust in se jim še pozna trpljenje. Vsem je bilo strogo zabranjeno, da ne smejo o Abesiniji ziniti kaj slabega in neprimernega. Indirektno smo zvedeli od enega nekega podrobnosti, ki se tičejo posebno znanena atentata na Grazianija v Adis Abebi. Kot je znano je po atentatu zavlada strahovit teror nad Abesinci in še strožja disciplina med vojaštvom in delavstvom. Italijani niso štedili Abesincev pri maščenju tega atentata in so klali kar vse vprek. Adis Abeba je bila skoraj prazna, ker so zbežali iz nje vsi Abesinci, ker so se bali represalij. Pri teh pokoljih so po njegovem mnenju poklali okrog 25.000 Abesincev (Angleži so takrat cenili število žrtev na 6.000.) — Agis.

Abesinska kava v Italiji

Trst, julija 1937. — (Agis). — Po zavzetju Abesinije je v Italiji pričelo primanjkovati kave in je včasih ni bilo dobiti niti pri največjih trgovcih v Trstu. Takoj po okupaciji so napovedovali dovoz abesinske kave. Pričakovali smo, da če se bo res to zgodilo, da bodo tudi cene bolj primerne. Sedaj poročajo, da so uvozili pet tisoč ton kave in so to količino razdelili na vsa večja italijanska mesta. Tudi Trst jo je dobil nekaj sto kil. Oblasti pa so ji določile prodajno ceno na debelo po 3.400 lir za 100 kg, to se pravi, da ni ta kava nič cenejša od dosedanje, uvožene iz tujih kolonij in da bo na drobno stala ca 35 lir kg.

KO SE JE VRAČAL OD UMRLE MATERE GA JE POVOZIL AVTO.

V Dobravi pri Volčjdragi se je pripetila pretekli teden tragična nesreča pri kateri je izgubil življenje sin, ki se je baš vračal od svoje umrle matere. Ko se je 27. julija 34 letni Rafael Skukov iz Rihemberka vračal domov iz bolnice v Gorici, v kateri je prejšnjega dne umrla mati, ga je pri Dobravi prehitel avto dr. Pignatara in Rafael mu je hotel uiti z leve strani na desno, pri tem pa je tako nerodno padel, da si je prebil lobanjo, in na mestu umrl. Vsa okolica govori o tragičnem naključju in nesreči. (Agis).

V Gorici so ustanovili urad za denunciranje trgovcev ki prodajajo po višjih cenah, kakor je predpisano

Fašistično združenje trgovcev je ustanovilo v Gorici poseben urad, kjer bo vsakdo lahko javil trgovca, ki bo prodajal po cenah, ki so višje, kakor so naznačene v uradnih cenikih. — Iz tega sklepamo v prvi vrsti, da cene oz. draginja vedno bolj naraščajo. Kajti, da je potrebna ustanovitev takega urada, je bila že gotovo velika sila, ki je primorala fašiste do tega. Vsa moralna sredstva, ki so pod fašisti zelo številna, vse pridige in vse grožnje niso zadostovale, da bi se to pomirilo in normaliziralo. Pripomniti moramo, da so trgovci k temu prisiljeni in, da ne morejo prodajati pod ceno. Ze več je bilo takih primerov, ko so morali trgovci prodajati blago ceneje, kot pa so ga kupili. Nekoliko se že potrpi, a to ne more trajati dolgo. Kako se bo obnesel ta urad in njegovo delovanje, ni znano, a gotovo lahko slutimo. (Agis).

BARKOVLJANSKE KMETICE NA RIMSKEM KONGRESU.

Pod naslovom »Le massate rurali di Barcola al roduno di Roma« prinaša »Popolo di Trieste« lepo fotografijo naših barkovljanskih narodnih noš, ki so bile v Rimu. Kakor je že znano se vrši vsako leto ali vsako drugo leto nekako kongres ali pravo za prav parada pred Mussolinijem za katero se zberejo reprezentance vseh žena iz Italije. Te pridejo pač v nošnjah posameznih pokrajin. Tako so prišle tudi iz Julijske Krajine žene in dekleta, ki so nosila pristno našo narodno nošo. Ena taka skupina je bila tudi iz Barkovelj, ki je nosila tako imenovano okoličansko narodno nošo. — (Agis).

Višegodišnje kazne za krijumčarenje

Golac, avgusta 1937. — Dvojica naših ljudi, da prehrane svoje mnogobrojne familije, svako malo donášali su iz Rijeke po nekoliko kg. kukuruznog brašna i slanine, ali na svoju veliku nesreću, jer su na tom poslu uhvaćeni od financa, koji su im zaplijenili sve što su nosili i njih odveli u zatvor. — Ove dane održao se protiv ove dvojice i to Maglića Antona, oca troje djece od kojih je najstariji četiri godine i Maglića Josipa, oca četvero djece kojemu je najstarije sedam godina, proces, pa je prvi kažnjen na četiri i pol godine zatvora, a drugi na tri godine, dočim globe novčane im nisu mogli odrediti, jer ne posjeduju ništa do golog života.

POSLEDICE ČIRILOMETODSKIH KRESOVA U DANAMA

Dane, augusta 1937. Kao što smo bili javili u noći između četvrtog i petog prošlog — na blagdan sv. Cirila i Metoda — mjeseca netko je bio zapalio granje od borove šume, koje smo bili u proljeće posjekli, zbog čega je i nastradao naš poljski čuvar, jer je zbog ove vatre bio otpušten iz službe, ali ne samo da je on sam nastradao, nego ova strogost osjetili su i naši mladići, a i cijelo selo. Kao što je običaj, svako selo jedanput u godini slavi svog crkvenog patrona, pa tako i mi sv. Anu. Naši mladići namjeravali su prirediti ples, te su zato od općine i karabinjera tražili dozvolu, ali ova dozvola im nije dana. Kada su došli moliti u kasarnu karabinjera, brigadir ih je istjerao napolje zaprijetivši im da će ih uhapsiti i poslati u Španiju, jer da su nepoćudni elementi. Ujedno im je napomenuo, da neće selo Dane dobiti uopće nikakvu dozvolu i nikakve pomoći dok ne bude samo selo pronašlo onoga koji je zapalio onu vatru. I u nedjelju kada smo imali slaviti ovu našu crkvenu slavu, dojuri su karabinjeri i fašisti iz Lanišća, te su cijelog dana kružili po selu.

KOD PODGRADA SE RADI TAJNO U MUNICIJSKIM MAGAZINIMA

Podgrad, augusta 1937. U našem selu je neprekidno jedan bataljun vojnika od kada su sagrađene dvije kasarne. Ove dane se ovaj broj povećao, jer je stigao još jedan bataljun. Kao što je poznato, između nas i susjednog sela Hrušica sagrađeni su veliki municijiski magazini i pred nekoliko vremena dovedeno je trideset i pet žena iz južne Italije, koje u ovim magazinima rade i spavaju. Strogo im je zabranjeno razgovarati sa nama domaćima. Koliko smo mogli doznati, ove ženske pune neke vrst naboja, koji da se šalju u Španiju. Mnoge su naše djevojke i žene napravile molbu na vojničku komandu u Podgradu da bi ih se primilo na taj rad, ali ni jedna nije primljena i molbe su im vraćene bez ikakvog odgovora.

Teška nesreća u Ušićevim Dvorima kod Valture

Pula, augusta 1937. — Teška nesreća se dogodila u Ušićevim Dvorima kod Valture. Šesnaestogodišnji Ušić Cvjetko Josipov gonio je volovska kola sjedeći na kolima. Pao je pod kola, koja su prešla preko njega, a i volovi su ga pregazili. Prenesen je u vrlo teškom stanju u bolnicu i sumnja se da će ostati na životu.

Zopet dve smrtni žrtvi zaradi granat

V Panovcu pri Gorici je 25 letni škerl Alojz nabiral staro železo, ko je naletel na granato in jo nesel domov. S kladivom jo je hotel odpreti in granata je eksplodirala ter škerla smrtnonevarno ranila da je po štirih urah umrl v gorški bolnici. — Druga nesreča, ki je zopet zahtevala smrtno žrtev, se je pripetila blizu Kala nad Kanalom. 14 letni Mirko Kumar iz Kala je odpiral projektil, ki mu se je razpočil in ga težko ranil. Ker je kraj nesreče precej oddaljen, je prišla pomoč pozno, toda kljub temu ne bi ubogi Kumar prenesel zadobljenih ran. Proti večeru istega dne je umrl v gorški bolnici. (Agis).

NOVO RUDARSKO OKNO KOD LABINA. Ispod samog Labina, par stotina metara od raskršća ceste Pula—Rijeka—Labin, je otvoreno novo rudno okno krapanjškoga rudnika

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— U Poreču su u nedjelju na vrlo svečan način postavili »Kapitolinsku vučicu«, dar Mussolinijev i »Lava sv. Marka«, dar grada Venecije.

— Likar Franjo, rudar iz novopodignutog naselja »Arslia« ranjen je lakše.

— U Buenos Airesu je umro polovinom prošlog mjeseca Lojze Bunc, star 40 godina, iz Škrbine na Krasu.

— Anton Božac Valentinov sa Zminjštine pao je nesretno sa petrolejkom u ruci niza stube. Petrolej se prolio po njemu i zapalio. Priskočili su ukućani i jedva ga spasili od sigurne smrti u plamenu omotavši ga u ponjave. Šesnaestogodišnji Božac je zadobio ipak teže opeklina po tijelu.

— 22 letnemu Vincencu Švari iz Ricmanj je nenadoma prišlo slabo, ko se je kopal v kopališču pri Sv. Soboti v Trstu in so ga komaj rešili, ko se je že potapljaj. Rešili so ga z umetnim dihanjem in nato so ga poslali v bolnico, kjer je njegovo stanje še vedno zelo nevarno.

— O tatvini v Murovcih (Kal nad Kanalom), kjer je bilo ukradeno Ivanu Lazarju 30.000 lir se javljajo razne podrobnosti. Ivan Papek je spoznal po fotografiji Ivana Doljaka in Franca Leban, ki sta se vstavila v njegovi gostilni, kjer sta se nekoliko okrepčala 8. julija, ko je bil okraden Lazar. S tem je gotovo da je dejanje izvršil Doljak. Franc Leban se še vedno skriva in karabinjerji so pridno na delu, da ga zasledijo.

— V Bresci so aretirali nekega Santa Sedmaka in Angelo Tončić, ker sta ogoljufala šoferja Makuca Humberta. Ta ju je s svojim avtomobilom prepeljeval po soški dolini nato v Trbiž in Benetke, kjer sta povsod prejemala denarne zneske na račun neke publikacije o fašistovskem imperiju, ki ne bo nikoli izšla. Peljali so ju v Gorico.

— V Tolminu je imenovan za tajnika tamkašjnega fašja dr. Anton Bassi mesto odstopivšega Spiridiona Piccinija.

— V škofijski kapeli je goriški nadškof mons. K. Margoti posvetil za župnika na Colu Antona Zbogarja.

— V Škedenju pri Trstu so zažgali nov plavž, ki bo dajal mesečno 10.000 ton litetega železa. To je že tretji plavž.

— Iz Sušaka je prispelo v Gorico 500 Čehov, da si ogledajo bojne poljane.

— V Gorici so aretirali 20 letnega Pavlina Josipa, ker je izpovedal, da je sodeloval pri splavu svoje zaročenke Geronim N., ki je pozneje umrla zaradi tega.

— Karabinjerji so prijavili sodišču 37 letnega Likarja Dominika iz Idrije, ker je v prepiru ranil Julija Šinkovca.

— Pri Plaveh je rešil pogumni Gregorot Ivan 17-letnega Kraševiča iz de-roče Soče.

— Na 5 mesece ječe in 550 lir denarne kazni je bil obsojen Andrej Drole, ker je hotel ukrasti smuške Valentinu Valentinčiču iz Idrije.

— 8 tednov se bo morala zdraviti Štefanija Šarič iz Sv. Križa, ker je padla s kolesa in si prelomila roko.

— V Črničah so postavili za novega podestata Prima Girolaminija.

— Goriški prefekt je v Mussolinijevem imenu nagradil Amalijo Klančič por. Pahor iz Opatjega sela in Pahorja Srečka iz Temenice, vsakega z 800 lirami zaradi dvjčkov moškega spola.

— Z dekretom je bila postavljena v prisiljeno likvidaturo posojilnica in hranilnica v Lošinju.

— V poravnavi sta Leban Aleksander, pekarnar v Gorici in Just Vuga, zastopnik iz Gorice.

— Na Lazu pri Tolminu bodo zgradili novo ljudsko šolo. Poleg šolskih sob bo imela zgradba stanovanje za učitelja, jedilnico in telovadnico. Stala bo 158.000 lir.

— Tržiška občina (Monfalcone) šteje 20.851 prebivalcev.

— V začetku meseca se je na Goriškem vršil popis vseh podjetij in industrij, ki se pečajo s kmetijstvom ali poljedelskim proizvodi, stroji itd. Popis je namenjen izključno statistiki.

— Goriški nadškof mons. K. Margotti je obiskal Bukovo, kjer je imel birmo.

— Goriškemu sodišču so bili predani, ker so kuhali žganje brez dovoljenja: Kozina Leopold, Besednjak Ivan, Čotar Lovrenc, Gomišček Franc, Čebokli Franc, Kodermac Evgenija, Mihelj Roza, Maraš Alojž, Vidmar Marija, Marušič Kazimir in Gorjan Viktorija.

— V goriciški soški dolini je silno neurje povzročilo veliko škodo. V občini Žaga je napravila nevihta 8.000 lir škode.

— Na 50 lir pogojno je bil obsojen 23 letni Ludvig Remec iz Kromberka, ker je prekopaval na državnem zemljištu v svrhu nabiranja starega železa.

— Kako hude so kazni glede neprilavljanja novih stanovančev, nam priča tale primer. V Standrežu je Gizela Michelson morala plačati 300 lir globe, ker je oddala sobo, ne da bi prej dobila tozadevnega dovoljenja od kvesture (političnega oddelka).

— V zadnjih treh mesecih je promet v Postoljni silno narastel. Postoljsko jarno je obiskalo v tem času 95.362 tuincev, to je za 134.16 posto več kakor lansko leto ob istem času. Dotok italijanskih turistov se je zvečal za 47 posto.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

IZ DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

SVIM ČLANOVIMA DRUŠTVA »ISTRA«

Umoljavaju se svi članovi, koji su u zaostatku sa svojom članarinom, da je čim prije podmire. Kako će od 1. januara 1938 stupiti na snagu isplaćivanje potpora u slučaju besposlice, bolesti, kao i smrti u obitelji, vrlo je važno, da svaki član imađe potpuno uplaćenu članarinu. Ujedno molimo cjelokupno naše članstvo, da poradi među našim ljudima, da se u društvo učlane svi oni koji još do sada nisu članovi društva. Svaki član koji uredno plaća svoju članarinu pomaže onoga koji je potreban pomoći, a za slučaj kakove potrebe pomaže i sam sebi, jer se članarina našeg članstva prema zaključku izvanredne godišnje skupštine od 6. VI o. g. dijeli u fondove za slučaj besposlice, bolesti i smrti, koji se novac ne može utrošiti u druge svrhe, već jedino za potrebe članstva.

POVJERENICI DRUŠTVA »ISTRA« ZA SVETICE

Svi članovi društva mogu se sa povjerenjem obraćati u raznim potrebama na povjerenike društva i to na: gg. Grbac Mate, vrtlar, Petrova 85 i Živulić Otilijo, Nariška 2. — članovi mogu kod spomenutih povjerenika plaćati i svoju članarinu.

IZLET »ISTRE« IZ SL. BRODA

Sl. Brod, 9. kolovoza 1937. Upravni odbor Prosvjetnog i potpornog društva »Istra« u Slav. Brodu riješio je da se priredi 29. kolovoza ove godine jedan društveni izlet u obližnju šumu zvanu »Sveta Petka«. U koliko ne bi u određeni dan bilo povoljno vrijeme izlet bi se odgodio na iduću nedjelju. — Pozivaju se ovim putem svi članovi društva iz okoline Sl. Broda da uzmu na ovom izletu učešća. — Upravni odbor.

Obćni zbor »Tabora« v Kamniku

Kamnik, 10. avg. 1937. — V nedjelju dne 4. jula t. l. se je vršio 5. redni obćni zbor društva »Tabora« v Kamniku.

Ob pol 11 uri dopolodne je predsjednik tov. Peterlin otvoril zbor, pozdravil vse navzoče, ter prečital dolgo vrsto naših nepozabnih mučenikov z najnovjšim. Lojzetom Bratužem ter dvojice umrlih članov društva: Pirca Marija in ponesrečenega Rutarja Jožeta, katere navzoči počastijo s trikotnim slavi. Govoril je o težokah v teh petih letih društvenega obstoja ter priporočal članom, da se društva čimbolj oklenejo. Tajniško poročilo je podal tov. Vodopivec. V lepih besedah uvodoma govori, kaj pomenimo organizirani, kaj je za nas storila naša zveza in njena celica — naše društvo.

V preteklem letu je društvo imelo 6 sej, poloficijelnih pa 9. številni dopisi so dokaz živahnosti dela. Članski sestankov v zvezi s predavanji je bilo 6. Zahvaljuje se nadalje za sodelovanje na teh sestankih tov. Višnjec-u kot delegatu org. prop. odseka. Za tem je omenil prireditvev na tukajšnjem pokopališču simboličnega groba na dan Vseh svetih v pomni bazoviških žrtve ter o izletu v Kamniško Bistrico. Socialno delo je bilo težavno, toda plodno. Povdarja, da gre zasluga za uspešno delo tov. predsedniku Peterlinu ter marljivemu in res požrtvovalnemu tov. blagajniku Lojzetu Židariču, kateri vodi vse blagajniške in druge posle tuk. društva že od ustanovitve istega, to je že 5 let.

Iz blagajniškega poročila, katerega je podal tov. Židarič, je razvidno, da je gospodarsko delo bilo zadovoljivo. Alpeira pa na mnoge zastankarje na članarini posebno pa na one, kateri so stalno zaposleni in plačila zmazni, ker neplačujoči ovirajo uspešnost dela.

Tov. Bizjak v imenu nadzornega odbora poročal, da je po pregledu knjig našel vse v redu ter predlaga zaupnico. Predlog je bil sprejet.

Nato so sledile volitve predsednika in podpredsednika. Po lepem govoru tov. Bizjaka, kateri ponovno poziva vse rojake in člane »Tabora«, da naj se zavedajo dolžnosti napram društvu, katerega obstoj in napredek zavisi edino od naše skupne borbene vstrajnosti in požrtvovalnosti, zaključil tov. predsednik zbor.

Novi odbor »Tabora« v Kamniku

Kamnik, 10. avg. 1937. — Poslužujoči se navodil v okrožnici bratskega Saveza v prvih dneh meseca jula t. l. št. 1160-37, sporočamo tem potom in v nadomestilo običajnih obvestil — okrožnic — sledeče:

Emigrantsko društvo »Tabor« v Kamniku sporoča bratskemu Savezu in vsem bratskim edinicam, da se je na prvi odborovi seji po letošnjem rednem obćnem zboru dne 9. jula t. l. novi odbor sledeče konstituiral:

Predsednik Peterlin Alojzij, podpredsednik Polentič Andrej, tajnik Mrevlje Josip, blagajnik Židarič Alojzij. — Odborniki: Abramci Josip, Kralj Edvard, Sinkovec Iva, Vadnjak Adolf, Vižin Miroslav. Nadzorniki: Bizjak Slavko in Zavrtanik Franc.

ZA NAŠU ŠTAMPU

Članak pretplatnika-emigranta

Uredništvo »Pučkog Prijatelja« u Pazinu 30 X 1919 godine.

Od jednog pretplatnika primili smo ove retke povodom akcije Saveza za proširenje lista.

Borba, koja se je pavela za povećanje našeg lista na šest stranica, ne smije nikako ostati bez punog pozitivnog rezultata. Ako se zamislimo pred činjenicom da se štampa smatra sedmom veličnosti, da ona pokreće javnost, da je izraz javnosti, da stvara i obara pokrete i ljude onda moramo i mi doći do zaključka da je za nas to isto naš list »Istra« i prema tome dužni smo sve učiniti da se ona poveća i poboljša. Ne možemo a da ne naglasimo da lijepi broj emigranata prima i čita Istru, ali s tim svaki iskreni emigrant ne može i ne smije biti zadovoljan. Kad bi istražili koji su razlozi, što broj pretplatnika nije veći došli bismo do interesantnih, ali i čudnih zaključaka, ali kakvigo bili ti razlozi, svaki svijestan emigrant mora biti pretplaćen na našu štampu. Ona je danas onakva, kakvi smo u glavnom i mi sami. Nema među nama emigranata ni jednog čovjeka, koji za pravednu stvar Istre ne bi duboko osjećao, ali imade nažalost i mnogo indolencije, nemara i drugih poroka, a to se, kad je u pitanju naša štampa mora sve otkloniti, nijedan lični sujet ne smije u tome doći do izražaja.

Naš list »Istra« treba da bude pravo ogledalo emigrantskog života i osjećanja, a ona to može biti samo ako je materijalno dobro obezbjeđena tj. ako ima u prvom redu dosta pretplatnika i dovoljno saradnika. U emigrantskim redovima ima lijepi broj ljudi, koji i perom služe dobrobiti i napredku svoga naroda i svoje otadžbine Jugoslavije, šta je razumljivo, ali bi u prvom redu trebali posvećivati naše sile na tom polju našoj Istri, našem listu, jer smo mi

samo emigranti bez razlike na kom se položaju društvene hijerarhije nalazimo, da li smo manuelni ili duševni radnici činovnici — viši ili niži, rentijeri ili trgovci, ne smijemo pustiti iz vida da smo emigranti. I prema tome svi smo podjednako pozvani da prema svojim mogućnostima pomognemo i podupremo naš list. On nas tako može svih zadovoljiti, i dovoljno nas reprezentirati bez razlike na ličnu našu opredjeljenja. Ni jednog pismenog emigranta ne bi smjelo biti koji naš list redovno ne čita i ne prima. Čak i onim najsiromašnijima morala bi se stvoriti mogućnost da do našeg lista redovno dolaze. I tu su u prvom redu pozvani oni, koji su materijalno dobro situirani, da doprinesu svoj obol, odužujući se tako dostojno našem zavičaju. Nitko od nas ne smije zaboraviti, što se je poduzimalo protiv naše štampe u Istri, Trstu i Gorici da se je uništi, znajući od kolike je ona vrijednosti i značaja za jedan narod! I suviše su nam bliski tragični datumi uništenja naših listova, kojima je t. zv. Julijska Krajina obilovala. I suviše su nam u svijesti tragični dokumenti uništenja naše štampe. Krajnji je zato čas da svi bez razlike, ma u kojem se kraju Jugoslavije nalazimo, bez razlike na naše položaje, svi bez razlike podupremo i pomognemo proširenje naše štampe, a mnogi neka urade ono da ne vidi lijeva što radi desnica. Na posao odbori svih naših društava. Na posao i ljudi od pera, na posao svi dobro situirani emigranti, na posao nemarni i indolentni. Mogla bi nas negda gristi savjest da smo u emigraciji bili premalo emigranti.

Rajko

NAŠA KULTURNA KRONIKA

PEVSKI ZBOR DRUŠTVA »JADRAN« V MARIBORU

Maribor, avgusta 1937. Naše najstarejše društvo »Jadran« v Mariboru ima svoj pevski zbor, kateri stalno nastopa pri vseh večjih narodnoobrambni in drugih prireditvah. Zbor šteje nad 40 skoro samo mladih pevcev, ki razpolagajo z lepim in izdatnim pev. materijalom. Po umaknitvi pevovodje g. Laha, kateri je zbor dvignil na lepo višino je bilo vodstvo zbora poverjeno odličnemu glazbeniku g. prof. U. Vrabcu, ki je sicer že od g. Laha dobro izvežbane moči kaj spretno izuril in jih še izpopolnil. Njegovo veliko delo je pokazal na zadnjem koncertu »Jadrana« v Unionu, kateri je uspel nadvse pričakovanje. Maribor je lahko ponosen na tak pevski požrtvovalni zbor tudi emigracija silahko šteje v čast, da ima tak zbor, ki lahko dostojno povsod propagira za našo pesem in obenem za naš problem.

Ob priliki letošnjega Mariborskega tedna je Jadran nastopil z izbranim sporedom v mestnem parku. Zbor je tako odlično izvajal težke skladbe, da se je številna publika čudila perfektnosti izvajanja in podajanja najmodernejših pesmi. Ugajale so zlaste U. Vrabčeva »Prihoda«, ki je zlasti nam najbližja kjer pesem opeva po Gradnikovem besedilu našo zemljo. Mirkova »Molitev« zahteva odlične pevke moči in je bila podana brezhibno in je zlasti efektivni konec pesmi izprical vso tvorno silo pevcev. Gotovčev »Na Vardaru« je bil krasno izvajen in je zbor tudi v tej pesmi dokazal zlasti svojo čisto izgovarjavo pri srbohrvaškem besedilu. Drugi del pesmi, so tvorile narodne, ki so bile jako ubrano zapete zlasti so se odlikovali solisti in sicer J. Dovjak v Prelovčevi »Jaz birad rudi« dečih rož in M. Žižmond v Mirkovi »Oj Jablane«, katero je s svojim zvoneče čistim tenorjem tako lepo zapel, da je moral zbor pesem ponoviti.

Lahko mirno trdim, da je zbor od 15 letnice naprej vidno napredoval, le škoda, da zbor ne gre s svojo pesmijo med naše brate v druge kraje zlasti Ljubljano—Celje, Ptuj in mogoče tudi Zagreb ali Beograd da bi tudi v teh mestih naš rojaki spoznali, da dober pevski zbor lahko pripomore mnogo k spoznavanju naše stvari in naše pesmi. Kot smo doznali ima zborovodja resen namen posetiti s svojim zborom vse večje kraje v Sloveniji in sem uverjen, da bo zbor tudi to uresničil.

J.

NOVELA TON SMERDELA

U »HRVATSKOJ PROSVJETI«

U 5 broju zagrebačke »Hrvatske Prosvjete« objelodanilo je Ton Smerdel novelu pod naslovom »Neposlana pisma«.

IZ UREDNIŠTVA

RADI POMANJKANJA PROSTORA

a i radi drugih uzroka koji ne zavise od nas, morali smo iz ovog broja izostaviti nekoliko članaka i vijesti naših saradnika, pa ih molimo da to uvažavaju i da nas unapred pomažu svojom saradnjom kao i do sada. — Uredništvo.

PRVI NAŠ IZLET

Omladinska sekcija društva »Istra« priredila je u nedjelju 8. o. mj. skupni izlet u Podsused. Na kolodvoru »Samobor« sakupila se lijepa grupa od 28 naših omladinaca i omladinki sa nekoliko prijatelja (ica) i simpatizera kao gostiju. Bilo je tu pretstavnik od slovenskoga Primorja do Pule. Jedinstvo ideje i interesa, pravi duh emigrantskog pokreta povezao je naše izletnike već pri prvom susretu. Vidjelo se je to na drugarskom držanju, otvorenosti i slobodnom. U razgovoru i pjesmi počelo je međusobno upoznavanje između onih, koji se možda prvi put u životu susreću. Dobru volju prisutnih nije mogao da omete za sat kasniji polazak. U tehničkoj pripremi puta pokazao se izvjesni propust. Raspoloženje se je ipak održalo i razvijalo u neprikrivenu radost.

»Samoborec« je soptao zadovoljan što čuje naše pjevanje i kasao polako, oprezno i pametno poput istarskog »tovarića«. Uz paralelnu željezničku prugu »JDŽ« došlo je do vrlo »napete« borbe Samoborca i vlaka za Sloveniju. Najprije je naš »tovarić« dao svojem velikom, željeznom bratu fora i ovaj je odmakao. Skoro ga je tovarić (na jednoj stanici) dostigao i — prestigao, što je izazvalo buru smijeha, odobravanja i međusobnog dobacivanja veselih putnika oba vlaka. Veći brat našega tovarića odmahlo je poslije zastidjen u Sloveniju.

Dalje se je orila pjesma naših raspoloženih izletnika. Dobri basi i tenori mijesali su se u lijepi buket pjesme s još boljim altima i sopranima. Za čitavog izleta isticali su se ugodni, čisti i snažni glasovi altistica i sopranistkinja. Gitare su vjerno pratile.

U Podsusedu je naša skupina »sjaahala« s tovarićima i krenula kroz gustu šumu parka prema ruševinama staroga grada na vrhu brda. I odozgo se je razljudala pjesma kroz zelenilo šume u savsku ravninu: pjesma čas burna, čas čeznutljiva, ali uvijek složna, svježa, mlada i poletna. Na maloj ravnici, podno gradine, društvo se je zadržalo na kratkom odmoru. Uz suštanje i šapat lišća razvio se je mali i birani program: čitanje, recitacije, referati i diskusija. Bilo je govora o pisanju našega lista »Istra«, o novoj antifašističkoj koncentraciji tal. emigracije u Parizu i drugdje, recitirana je vrlo impresivna pjesma o bosnjacima i beskućnicima (prijateljima velikoga Maksima Gorkoga), govorilo se o našem Mati Baloti i njegovom značajnom djelu »Održanje seljačkog posjeda« s tim, da se opširnija diskusija o tom radu povede na sljedećem društvenom sastanku omladinske sekcije. I Drago Gervais je morao doći na izlet. Pozdravljen iskrenom radošću došao je — u »Ratnim uspomena« jednog dječaka (iz »Jadranskog koledara« od ove godine).

Pozivamo »vedrog duha« Opatije od nekada da nas posjeti i dodje lično s nama na jedan od ciklusa izleta, koji su u izgledu. (Zabio se Drago u Bjelovar i dela fintu kako da spi. Ne dođe li sam, mi ćemo po njega autom i izvršiti otmicu!)

Poslije užine i partije vrlo žive igre »bačvice«, krenulo se u pravom istarskom štimungu na »plazue«. Susret s vodom Save bio je na kupanju upravo raspolosan. (Gdje je sada naše more?) Da se ušutka taj glas i nostalgija, treba se baciti u vrtlog bučne radosti. Sve je na izletu potsjedalo na stari, dragi kraj. U tim je trenucima njegov tih zov bio tim snažniji i dublji. Radost ipak nije silazila s mladih lica. Na časove bi tek prešao preko njih oblačić zamišljenosti, možda daleka uspomena, čežnja za zavičajem, volja za povratkom i žedj za punom slobodom.

Savskom dolinom razljudjao se nostalgicni pjev »Zaspal Pave«...

Vatreni šahisti nisu ostali gladni. U sjeni imali su prilike da se usput izdvoje u brzopoteznim partijama. Možda se i tako pokušavalo prigušiti preveć jaku misao na domovinu...

Fotografski aparat i slikanje nisu izostali.

Sunčanje — kao uz more. Opet »bačvice«. Podsused je plivao u svijetlu i ozvanjao od bujnoga vrela zvukova. Kupanje se nastavljalo, osvježivala je voda Save i razgarala apetit.

Pod večer su naši izletnici osvojili vrt jedne gostionice da dočekaju u pje-

smi i — plesu čas povratka. Nežaboravni dan. Brzo je prošao kao oluja.

Večernje sjene pružile se po cestu. Posve trijezni, opojeni radošću svrstali se naši omladinci i omladinke u četverored.

Prva četa naše vojske krenula je na stanicu pod zvukovima skladne i zanosne »Pastira Kostje«.

»Zapjevaj pjesmu kad muči te tuga, za tugu pjesma je najbolji lijek...« Izletnici omladinske sekcije ispunili su vagon. U noć se je razljudjela »Krasna zemljo, Istro mila«... Zatim se pomiješao ritam vlaka u pokretu sa »Pjesmom novog života«.

d. f.

IZLET OMLADINSKE SEKCIJE NA SLJEME

Omladina sekcija »Istre« u Zagrebu priređuje u nedjelju 22. o. mj. svoj drugi izlet. Ide se na Sljeme. Sastanak na Ksaverskoj cesti (posljednjoj stanici tramvaja br. 14) tačno u 6 sati. Pozivaju se svi emigranti da dodju u punom broju. Neka izlet bude kao neko hodočašće na Učku. Uz omladinu pozivaju se i stariji »omladinci«, očevi i majke sa svojom djecom. Lijepo ljetno vrijeme, šumski put i rani polazak privući će svjesnu emigraciju na rijetki sastanak i skupni izlet.

Emigrantski pokret iziskuje ozbiljne napore. Skupno se savladaju najlakše. Izlet na Sljeme biti će dobra svjedočba. Dođite, uvjeriti ćete se! — Odbor.